

Sygn. akt IV KK 251/13

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 stycznia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący)

SSN Józef Dołhy (sprawozdawca)

SSN Dariusz Świecki

Protokolant Dorota Szczerbiak

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Bogumiły Drozdowskiej
w sprawie B. S.

oskarżonej z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i art. 297 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 21 stycznia 2014 r.,

kasacji, wniesionej przez prokuratora na niekorzyść,

od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 9 kwietnia 2013 r.,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w B.

z dnia 27 grudnia 2012 r.

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego
rozpoznania w postępowaniu odwoławczym Sądowi
Okręgowemu w K.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w B., wyrokiem z dnia 27 grudnia 2012 r., uznał B. S. za winną tego, że „w czerwcu 2008 roku w B., w zamiarze, aby Ż. L. doprowadziła do niekorzystnego rozporządzenia mieniem PKO BP S.A. Oddział w S. w kwocie 10.000 zł, ułatwiła Ż. L. popełnienie w/w czynu w ten sposób, że potwierdziła pracownikowi banku w rozmowie telefonicznej nierzetelne oświadczenie złożone we wniosku o pożyczkę, które miało istotne znaczenie dla jej uzyskania, że Ż. L. jest zatrudniona i pracuje w firmie B. B. S., co nie polegało na prawdzie”, tj. popełnienia przestępstwa z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i art. 297 § 1 k.k. i art. 11 § 2 k.k., i za to na podstawie art. 19 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 3 k.k. wymierzył oskarżonej karę jednego roku pozbawienia wolności, wykonanie której warunkowo zawiesił na okres próby trzech lat.

W apelacji od tego wyroku obrońca oskarżonej zarzucił m.in. obrazę prawa materialnego – art. 286 § 1 k.k., art. 297 § 1 k.k. przez ich zastosowanie, pomimo, że opis czynu zarzucanego oskarżonej nie zawiera wszystkich znamion tych przestępstw, nadto obrazę prawa procesowego – art. 4, 7, 410 k.p.k.

Sąd Okręgowy w K., wyrokiem z dnia 9 kwietnia 2013 r., zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnił oskarżoną B. S. od popełnienia zarzucanego jej czynu.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł Prokurator Okręgowy w K. Zaskarżając wyrok w całości, na niekorzyść B. S., zarzucił rażące naruszenie prawa materialnego, a to art. 18 § 3 k.k. mające istotny wpływ na treść orzeczenia, polegające na uniewinnieniu oskarżonej mimo, iż w opisie czynu przypisanego oskarżonej przez Sąd I instancji zawarte były wszystkie niezbędne znamiona występku pomocnictwa do przestępstwa z art. 297 § 1 k.k. i 286 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k. Podnosząc ten zarzut skarżący wniósł o uchylenie wyroku sądu odwoławczego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w K., a stanowisko to podtrzymał w toku rozprawy kasacyjnej prokurator Prokuratury Generalnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna.

Pomocnictwo określone w art. 18 § 3 k.k., podobnie jak podżeganie (art. 18 § 2 k.k.), stanowią formy niesprawcze, uzupełniające katalog zjawiskowych form popełnienia przestępstwa zdefiniowanych w art. 18 § 1 k.k. Przestępstwo pomocnictwa opisane zostało w Kodeksie karnym w sposób złożony – część jego znamion określona została w art. 18 § 3 k.k. (norma podstawowa), pozostałe zaś wynikają z odpowiedniego przepisu części szczególnej lub przepisu pozakodeksowego. Znamiona pomocnictwa składają się zatem z elementów stałych – wyrażonych w art. 18 § 3 k.k. oraz elementów zmiennych, określonych przez przepis części szczególnej lub przepis pozakodeksowy.

W realiach sprawy rozstrzygnięcia wymaga kwestia, czy dla przypisania przestępstwa z art. 18 § 3 k.k., w sposób realizujący wymóg określony w art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., konieczne jest opisanie wszystkich znamion przestępstwa z części szczególnej kodeksu karnego, tak jak w wypadku bezpośredniego wykonawcy, czy też wystarczy przytoczenie jednostkowej charakterystyki normatywnej danego przestępstwa z części szczególnej kodeksu karnego. Sąd Okręgowy w K. zakwestionował prawną ocenę czynu przypisanego oskarżonej w wyroku sądu pierwszej instancji, stając na stanowisku, iż dla prawidłowego opisu czynu przypisanego pomocnikowi konieczne jest pełne, wyczerpujące opisanie znamion czynu zabronionego określonych w części szczególnej kodeksu karnego.

Kasacja zasadnie kwestionuje stanowisko sądu odwoławczego, jest ono bowiem sprzeczne z wyrażoną w art. 20 k.k. zasadą niezależności kwalifikacji prawnej oraz indywidualizacji odpowiedzialności karnej współdziałających w popełnieniu czynu zabronionego.

Istotą pomocnictwa jako niesprawczego współdziałania w popełnieniu czynu zabronionego jest to, że zachowanie bezpośredniego wykonawcy nie wpływa na zakres odpowiedzialności pomocnika. Udzielający pomocy musi obejmować świadomością to, że podejmując określone czynności lub nie wykonując ciążącego na nim obowiązku niedopuszczanie do popełnienia czynu zabronionego, oraz to, że czyni to w odniesieniu do konkretnego, scharakteryzowanego w odpowiednim przepisie części szczególnej lub w przepisie pozakodeksowym czynu zabronionego, a także w odniesieniu do indywidualnie oznaczonej osoby bezpośredniego wykonawcy. W konsekwencji musi on obejmować świadomością zarówno prawną

charakterystykę czynu zabronionego, którego popełnienie ma zamiar ułatwić, oraz mieć świadomość znaczenia swojego zachowania (działania lub zaniechania), w tym w szczególności tego, że stanowi ono ułatwienie popełnienia czynu zabronionego przez inną osobę (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2013 r., III KK 184/13 – OSNKW 2014, z. 2, poz. 15).

Dla prawidłowego przypisania odpowiedzialności za pomocnictwo, spełniającego procesowe wymogi określone w art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., konieczne jest dokładne określenie czynności wykonawczych podjętych bezpośrednio przez pomocnika oraz nazwanie, wskazanie, konkretnego przestępstwa z części szczególnej kodeksu karnego, którego popełnienie pomocnik miał zamiar ułatwić.

Oczywistym jest, że przestępne działania pomocnika nie mogą wyczerpywać wszystkich znamion czynu zabronionego, którego popełnienie pomocnik ułatwia, gdyż w takim wypadku stałby się współsprawcą, a nie pomocnikiem.

Podzielając zasadność zarzutu kasacji Sąd Najwyższy uznał, że doszło do rażącego naruszenia prawa materialnego, zaś naruszenie to miało oczywisty istotny wpływ na treść wyroku Sądu Okręgowego, dlatego też konieczne było uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy sąd II instancji, mając na uwadze powyższe rozważania, rozpozna zarzuty apelacji, w tym zarzut obrazy prawa materialnego, pod kątem tego, że ustawowo wymagany opis czynu (art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k.), co do kompletności znamion powinien uwzględniać, iż przy formach niesprawczych dopuszczalne jest ogólne wskazanie znamion czynu, w związku z którym udzielona jest pomoc do jego popełnienia.